

En ny EU-USA agenda för global förändring

2020/21:FPM58

Utrikesdepartementet

2020-12-29

Dokumentbeteckning

JOIN (2020) 22

Gemensamt meddelande till Europaparlamentet, Europeiska rådet och rådet: En ny EU-USA agenda för global förändring

Sammanfattning

Kommissionen och den höga representanten för utrikes- och säkerhetspolitik redovisar i det gemensamma meddelandet ”En ny EU-USA agenda för global förändring” sin syn på hur det transatlantiska samarbetet bör utvecklas med den inkommande amerikanska presidentadministrationen. Fyra huvudområden föreslås för fördjupat transatlantiskt samarbete – global hälsa; klimat och miljö; handel, teknologi och standarder samt säkerhet och demokrati.

Regeringen välkomnar att Kommissionen och Höga representanten gör en framåtblickande genomgång av de transatlantiska relationerna. Det transatlantiska samarbetet är av mycket stor vikt, inte minst för att bekämpa covid-19-pandemin, främja demokrati och mänskliga rättigheter, jämställdhet, upprätthålla en multilateral regelbaserad världsordning och i arbetet mot klimatförändringar. Regeringen anser att åtgärder som kan följa av meddelandet måste vara väl avvägda och kostnadseffektiva, samt beakta budgetrestriktivitet.

1 Förslaget

1.1 Förslagets innehåll

Den 2 december 2020 presenterade Kommissionen och Höga representanten ett gemensamt meddelande som behandlar de framtida förbindelserna mellan EU och USA. Meddelandet lades fram mot bakgrund av uppfattningen att det transatlantiska partnerskapet behöver ingjutas ny energi. Med en

inkommande amerikansk administration vars prioriteringar bedöms sammanfalla med EU:s, och behovet av samarbete för återuppbyggnad efter covid-19-pandemin, bedöms förutsättningarna goda för att formulera en ny transatlantisk agenda för globalt samarbete. Denna bör baseras på gemensamma värderingar, intressen och gemensamt globalt inflytande. Kommissionen och Höga representanten understryker att samarbetet måste utgå från världen som den ser ut idag i termer av maktbalanser, geopolitik och teknologiska förutsättningar. Vidare avvisas uppfattningen om ett motsatsförhållande mellan ett starkt, enat och resilient (self-reliant) EU och ett starkare transatlantiskt partnerskap – dessa anses vara ömsesidigt förstärkande entiteter. Förslaget till ny transatlantisk agenda för globalt samarbete fokuserar på områden där EU och USA:s intressen sammanfaller, där parterna bedöms ha bäst möjlighet att göra skillnad och där globalt ledarskap behövs.

I meddelandet föreslås fyra övergripande samarbetsområden: global hälsa, klimat och miljö, teknologi, handel och standarder, samt säkerhet och demokrati.

Global hälsa

Den viktigaste frågan på kort sikt bedöms vara globalt samarbete för att bekämpa covid-19-pandemin. I det gemensamma meddelandet bjuds USA in till samarbete, särskilt genom att bidra till det globala samarbetet COVID-19 Tools Accelerator (ACT-A) och dess vaccinpelare COVAX för att bidra till fördelning av tester, vaccin och läkemedel mot covid-19, samt att gå med i Världshandelsorganisationens (WTO) initiativ för handel och hälsa för att underlätta handeln med viktiga medicinska produkter.

Kommissionen och Höga representanten betonar att det på längre sikt finns behov att gemensamt dra lärdomar och utveckla samarbetet när det gäller att förebygga, upptäcka och bemöta pandemier. Detta syfte föreslås framtagandet av ett gemensamt förhållningssätt som kan underlätta hanteringen av framtida pandemirelaterade utmaningar. EU är berett att samarbeta med USA för att stärka WHO genom reformer för att förbättra möjligheten till ansvarsutkrävande liksom för att organisationens oberoende, öppenhet och effektivitet ska öka.

Klimat och miljö

Kommissionen och Höga representanten beskriver klimatförändringar och reducerad biologisk mångfald som vår tids avgörande utmaningar. Meddelandet välkomnar den inkommande amerikanske presidentens åtagande om att återansluta USA till Parisavtalet. Meddelandet förordar att

I meddelandet föreslås att en grön transatlantisk handelsagenda ska utformas som inkluderar ett handels- och klimatinitiativ inom WTO samt åtgärder för att undvika koldioxidläckage. Kommissionen och Höga representanten föreslår också att en transatlantisk grön teknikallians bildas för att säkerställa större samarbete inom utvecklandet av ren och cirkulär teknik och skapandet av ledande marknader. Gemensamma ansträngningar för att leda kampen mot avskogning samt skydda haven och skapa marina skyddsområden i Antarktiska oceanen föreslås. Därutöver understryks vikten av att få till stånd ett globalt plastavtal så snart som möjligt. EU bjuder därtill in USA att verka för en global överenskommelse inför nästa möte i FN:s miljöförsamling (UNEA).

Teknologi, handel och standarder

EU och USA föreslås etablera ett strategiskt samarbete som omfattar teknologi-, handels-, och standardfrågorna, baserat på gemensamma värderingar. Kommissionen och Höga representanten lägger fram flera förslag för detta.

Inledningsvis måste bilaterala handelstvister lösas ut och EU och USA gemensamt utöva ett ledarskap som verkar för reform av WTO. Vidare föreslår Kommissionen och Höga representanten att ett handels- och tekniskråd mellan EU och USA ska inrättas för att underlätta handel, utveckla kompatibla standarder och främja innovation. EU och USA bör etablera en transatlantisk dialog om ansvar för online-plattformar och de stora ledande globala teknologiföretagen, inledningsvis med fokus på beskattning och marknadssnedvridning i den digitala ekonomin. Därtill bör EU och USA etablera en transatlantisk dialog om ansvar för internetplattformar i syfte att stävja illegalt innehåll och algoritmiskt driven spridning av näthat och desinformation.

Kommissionen och Höga representanten föreslår att EU och USA ska utveckla en gemensam transatlantisk ansats för skydd av kritiska teknologier, ekonomiska intressen samt säkerhet, inledningsvis med fokus på 5G. EU och USA bör även samarbeta kring cybersäkerhet avseende kapacitetsutveckling, informationsdelning och bemötande av cyberangrepp. Därtill bör samarbetet intensifieras för att säkerställa fria dataflöden, och EU och USA bör arbeta för att sluta ett avtal om artificiell intelligens (AI). Avslutningsvis föreslår Kommissionen och Höga representanten förnyat samarbetet kring reglering och standarder och samordna positioner i internationella organ.

EU och USA delar ett grundläggande intresse av att stärka demokratin i världen. EU står redo att bidra till det demokratitoppmöte som föreslagits av den inkommande amerikanske presidenten Joe Biden. Bland annat föreslås samarbete med USA och andra partnerländer för ytterligare insatser mot korruption, auktoritära strömningar och kränkningar av de mänskliga rättigheterna runt omkring i världen. Detta skulle i sin tur bidra till att stärka det multilaterala systemet. Agenda 2030, FN:s hållbarhetsmål, nämns som ett viktigt samarbetsområde, liksom arbete för att skydda och stärka arbetstagares rättigheter. Meddelandet lyfter förslag till närmare transatlantiskt samarbete i förhållande till en lång rad länder, med fokus på stöd för demokratiska värderingar, regional stabilitet, välbefinnande och konflikthantering.

EU och USA bör enligt meddelandet som första steg agera samordnat i förhållande till gemensamma utmaningar för att främja regional och global stabilitet, inledningsvis genom att stärka åtaganden i det Östliga partnerskapet och i Medelhavsområdet. Vidare föreslås att EU och USA stärker sitt gemensamma stöd till transatlantisk och internationell säkerhet, och som ett första steg inrätta en ny strukturerad säkerhets- och försvarsdialog. EU och USA föreslås samarbeta för att stärka det multilaterala systemet med grund i våra gemensamma värderingar. EU och USA föreslås även förbättra samarbetet kring användandet av sanktioner.

1.1.1 Ärendets bakgrund

Det transatlantiska partnerskapet bygger på en lång historia av nära samarbete inom flera områden och sakfrågor, och med utgångspunkt i gemensamma värderingar och intressen. Tillsammans har EU och USA haft ledande roller i uppbyggnaden av de institutioner och organisationer som utgör grunden i den multilaterala regelbaserade världsordningen.

1.1.2 Syftet med förslaget

I meddelandet föreslår Kommissionen och Höga representanten att blåsa nytt liv i och förstärka det transatlantiska samarbetet samt anpassa det efter de förändringar som skett globalt, inom EU och i USA. En ny inkommande administration i USA med prioriteringar och intressen som sammanfaller med EU:s ger möjlighet att på nytt utforma ett partnerskap.

1.2 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet i sig har ingen inverkan på svenska regler.

Meddelandet har inga budgetära följder. Det gemensamma meddelandet innehåller ingen jämförelseanalys av de föreslagna övergripande samarbetsområdena.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar att Kommissionen och Höga representanten gör en framåtblickande genomgång av de transatlantiska förbindelserna och bjuder in till ett förnyat och fördjupat samarbete med USA. Det finns ett behov av att ytterligare stärka det transatlantiska samarbetet. Den enighet som Kommissionen och Höga representanten meddelande signalerar är ett viktigt första steg. Det är angeläget att utforma ta tillvara de möjligheter som kommer med en ny amerikansk administration som har uttryckt stöd för globalt engagemang. Detta gäller särskilt för frågor som är av hög prioritet för Sverige, som arbetet med att bekämpa pandemin och dess effekter, stå upp för demokrati och mänskliga rättigheter, jämställdhet och SRHR, att bekämpa klimatförändringar samt det önskvärda i att USA åter ska engagera sig i internationella organisationer som bidrar till multilateralt samarbete och upprätthåller den regelbaserade världsordningen. Ett starkt EU-samarbete är bra för såväl Europa som för det transatlantiska partnerskapet och det multilaterala systemet.

Meddelandet innehåller en rad åtgärdsförslag som behöver beredas vidare i Regeringskansliet. Regeringens utgångspunkter är följande:

Regeringen välkomnar förslaget om gemensamma globala kraftansträngningar för att bekämpa covid-19-pandemin. Hantering av pandemin och dess följdverkningar samt global tillgång till vaccin kommer att kräva ett starkt transatlantiskt samarbete. Regeringen stödjer Kommissionen och Höga förslag att bjuda in USA till att engagera sig i ACT-A och COVAX som ett sätt att uppnå detta. Regeringen stödjer Kommissionen och Höga representanten förslag om att utveckla en större beredskap inför liknande utmaningar i framtiden. Utformandet av ett gemensamt förhållningssätt till pandemier kan vara ett positivt första steg. Ett förnyat amerikanskt engagemang i WHO är av stor vikt. Regeringen stödjer Kommissionen och Höga representanten förslag om att tillsammans arbeta för att reformera organisationen och förstärka dess integritet, självständighet, öppenhet och effektivitet.

Klimat- och miljöfrågan har hög prioritet hos regeringen och det finns ett globalt intresse av att samarbeta för att minska utsläppen. Regeringen välkomnar, i linje med Kommissionen och Höga representanten, den inkommande amerikanska presidentens Joe Biden avsikt att återansluta USA

till Parisavtalet. Regeringen stödjer Kommissionen och Höga representanten förslag om ett gemensamt åtagande mellan EU och USA, inför det kommande FN-toppmötet i Glasgow 2021, om att vara utsläppsneutrala till år 2050. Vidare välkomnar regeringen förslaget om att utforma av en ny grön transatlantisk handelsagenda samt de föreslagna gemensamma ansträngningarna om att leda kampen mot avskogning och förstärka skydd av hav samt få till stånd en global överenskommelse om plast.

Regeringen välkomnar ett fördjupat samarbete mellan EU och USA inom handel, teknologi och utformningen av standarder. Det ställer i sin tur krav på en aktiv och samlad politik inom EU inom framväxande strategiska områden av betydelse för unionens ekonomiska utveckling, konkurrenskraft och säkerhet. Grunden för dialogen med USA är gemensamma värderingar kring demokrati, mänskliga rättigheter, öppenhet och frihandel. Samverkan inom EU, liksom med USA, sker med utgångspunkten att handel, konkurrenskraft och säkerhet är ömsesidigt förstärkande.

Sverige vill bredda och fördjupa handelsrelationerna med USA, både bilateralt och genom EU. En dialog behövs om gemensamma handelsintressen för att lösa de utmaningar som världshandeln står inför idag. EU och USA måste samarbeta för att lösa de bilaterala handelstvister som försvagar det transatlantiska partnerskapet, exempelvis Boeing/Airbus. Vidare stödjer regeringen ett gemensamt reformarbete av WTO.

Regeringen stödjer förslaget om att inrätta av ett gemensamt handels- och tekniskråd mellan EU och USA. Regeringen delar uppfattningen att EU och USA bör samarbeta för att finna globala lösningar för rättvis beskattning av den digitala ekonomin, online-plattformar och multinationella teknologiföretag. Regeringen välkomnar ett stärkt samarbete för att nå samsyn kring regler och normer för internetplattformar vad gäller illegalt innehåll och algoritmisk driven desinformation.

Regeringen välkomnar transatlantisk dialog och samarbete för att skydda kritisk teknologi mot bakgrund av utvecklingen av globala ekonomiska och säkerhetsrelaterade problem, liksom fördjupat samarbete kring cybersäkerhet och hantering av cyberangrepp. Regeringen välkomnar en utvecklad transatlantisk dialog kring AI och fria dataflöden samt ett förnyat samarbete om reglering och standarder och samverkan i internationella organ.

Regeringen stödjer förslagen om att gemensamt stå upp för demokrati och mänskliga rättigheter. Regeringen ser att EU och USA tillsammans bör sätta tonen för upprätthållandet av den regelbaserade världsordningen, grundad i demokratiska principer och mänskliga rättigheter. Regeringen delar likaså Kommissionen och Höga representanten uppfattning att EU och USA bör öka samordningen kring gemensamma utmaningar för att främja regional och global stabilitet. Regeringen stödjer samarbete om transatlantisk och internationell säkerhet genom ett stärkande av det multilaterala systemet, på

basis av våra gemensamma värderingar. Regeringen delar Kommissionen och Höga representanten uppfattning om behovet av ökad samordning mellan EU:s och USA:s sanktionspolitik och vikten av att undvika oavsiktliga konsekvenser för EU:s respektive USA:s ekonomiska intressen. Regeringen välkomnar förslaget om att upprätta en strukturerad dialog på det säkerhets- och försvarspolitiska området.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Flera medlemsstater efterlyser ökad tydlighet och vidare behandling av de åtgärder meddelandet föreslår.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet har inte sänts på remiss.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Inte aktuellt då det rör sig om ett meddelande.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Inte aktuellt då det rör sig om ett meddelande

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

4.2 Fackuttryck/termer